

СТАНОВИЩЕ

за провеждане на конкурс за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (ДП „Информационно-търсещи системи“)

за дисертационен труд на тема: *„Дигитализацията като фактор за развитието на музеите в България”*
с автор Весела Василева Георгиева

с научен ръководител проф. дфн Иванка Мавродиева

от доц. д-р Петко Христов

Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН

Дисертационният труд на Весела Георгиева ни предлага интердисциплинарен модел за изследване на един авангарден и особено актуален за българските музеи днес процес – на дигитализация и виртуално експониране на движими културни ценности, както и включването на музеите в образователния процес и изследователската дейност посредством модерните цифрови технологии. Изборът на проблематиката е актуален, защото дигитализацията в музеите вече видимо изостава от тази в други публични институции като библиотеките и архивите, въпреки констатацията на докторантката, че *„дигитализацията се отчита като ключов фактор за успешното развитие на музеите в България“* (с. 228). Изследването показва, че сред музейната общност в България се наблюдава нарастващ интерес и подкрепа за извършването на дигитализацията, но и че *„в отделните музеи в страната дигитализацията се извършва в рамките на проектна дейност и/или чрез самофинансиране“* (с. 226), което налага необходимостта от устойчиви национални управленски културни политики за осигуряването на дългосрочна визия за ползите от дигитализацията на национално равнище и изготвянето на национална стратегия за реализация на процесите по дигитализация в българските музеи. И защото историческата памет на един народ и разказът за нея, представен в Музея, е сред основополагащите

елементи на всяка национална идентичност, то предприетото от Весела Георгиева изследване поставя важни въпроси и предизвикателства пред науката и обществото, на някои от които тя се опитва да даде отговор в дисертацията.

Изследването е национално по обхват, като проучването за осъществяването на процеси по дигитализация включва националните, регионалните и общинските музеи в страната. За целите на проучването е изработен подробен въпросник, включващ 36 въпроса (от които 35 са с отворени отговори), разделени в пет блока. В проучването са се включили доброволно общо 52 респонденти, представители на 33 музея в България, като най-голям дял от анкетираните са представителите на 16 различни регионални музеи от 16 града в страната. Събраната информация от респондентите е обработена с помощта на контент-анализ. Проведени са и серия от интервюта на място, което задълбочава някои от изводите на проучването.

Дисертационният труд е с обем 251 страници, като са обособени увод, три глави и заключение. Представени са и Справка за приносните моменти, списък на използваната литература и 49 фигури, а Приложението (с обем 79 страници) включва няколко раздела, между които актуална таблица с музеите в България, бланка с въпросите от емпирично изследване относно управленските и технологичните аспекти на дигитализацията в музеите в България и резултатите на база апробирана методика на изследването.

В уводната част дисертантката представя обекта и предмета, целите, задачите и методите на изследването. Формулирана е основна цел на анализа на процесите на дигитализация в музеите в няколко направления – представяне на експонати и колекции посредством използването на инструментариума на дигиталния маркетинг за популяризиране на културни ценности, осигуряване на алтернативен публичен достъп до музеите чрез виртуални експозиции и използване на съвременна техника и програми, както и включването на музеите в образователни и изследователски дейности.

Първите две глави на дисертационния труд са теоретично обособени и посветени на съвременните теории в музеологията и на теоретичните параметри на процеса на дигитализация. В **първата глава**, разделена на три части, се анализират и представят основните функции, роля и значимост на музеите като институции на паметта, разгледани преди всичко от гледна точка на утвърдената българска законодателна система. Освен анализа на нормативната база, представена е и класификация на музеите в страната, както и видовете музейни експозиции. Прави се преглед на традиционните, образователните, социокултурните и комуникативните функции на музеите. В тази част на изследването добро впечатление прави анализа на ролята на технологиите, културата, туризма и науката за развитието на музеите в контекста на съвременната дигитална ера.

Втора глава е посветена на анализа на теоретичната и нормативната рамка на процеса на дигитализация, конкретно свързана с музеите като места на културна памет. В началото са уточнени редица понятия, свързани с дигитализацията, като е обосновано предпочитанието към термина „дигитализация“ пред другият широко използван – „цифровизация“. Разгледани са общоевропейската и българската правна рамка на дигитализацията на европейско и национално равнище, като дисертантката анализира правните и нормативни параметри на процеса. В основната част на тази глава се прави подробен преглед на технологичният контекст, инфраструктурата и етапите в процеса на дигитализация. Представени са някои от основните стандарти за дигитализация в областта на културното наследство. И въпреки извода на докторантката, че в европейското научно и културно пространство съществува консенсус относно същността и изискванията за осъществяването на дигитализацията като процес, извършван в музейните институции, ясно са посочени проблемите с дигиталната достъпност в българските музеи.

В **трета глава** на настоящия дисертационен труд се представят резултатите от емпирично изследване, направено посредством полуструктурирани интервюта с представители на националните, регионалните и общинските музеи в страната, в това число заемащи ръководни позиции, специалисти по ИКТ, дигитализация и експерти в областта на музеологията. Използваният въпросник обхваща различни аспекти, свързани с дигитализацията, включително нормативна база и административни разпоредби, специфики на работата в музеите, дигитализация, използване на съвременни технологични средства, софтуери и др., като цели да установи значимостта, възприемането и приложението на дигитализацията в музеите у нас. Това проучване и резултатите от него са същинският принос на дисертационното проучване на Весела Георгиева.

Проведеното изследване налага няколко основни извода. Въпреки натрупаният вече опит сред музейните служители, макар и в начален етап, както и формиран набор от дигитални масиви, проучването на дисертантката показва неравномерните темпове на дигитализация в музеите в страната в сравнение с големите национални музеи в столицата. Като причини докторантката изтъква недостатъчното финансиране и липсата на професионално подготвени кадри в тази област, но не е само в това проблемът. Липсата на единни национални насоки, стандарти, стратегии и др. в областта на дигитализацията на културното наследство, при увеличената роля и значимост на музеите и техните информативни, образователни, популяризаторски, научно-изследователски и комуникационни функции води до липсата на централно (национално) финансиране на процесите по дигитализация в музеите. Изводът е, че са необходими сериозни действия и инвестиции най-вече на национално ниво в областта на музеите (с. 226). Тази и други констатации от проучването са важни и от практическа гледна точка, като препоръки към съответните ръководства на музейното дело на национално и регионално равнище.

В заключението са представени изводите от предприетото проучване.

Весела Георгиева посочва три научни публикации в научни сборници на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и СУ „Св. Кл. Охридски“, с което изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и правилниците за неговото приложение. Изготвената от научния ръководител проф. дн Иванка Мавродиева-Георгиева справка показва, че изследването е оригинално и липсват данни за плагиатство. Приемам формулираните от дисертантката научни приноси на труда. Авторефератът съответства на съдържанието на дисертационното изследване.

Процедурата съответства на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и на вътрешния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на почитаемото Научно жури да гласува положително за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ в ПП 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (ДП „Информационно-търсеци системи“) на Весела Василева Георгиева за дисертационното изследване на тема: *„Дигитализацията като фактор за развитието на музеите в България“* и убедено ще гласувам положително за това.

02.04.2024

гр. София

(доц. д-р Петко Христов)